

सूचना प्रविधि अधिकृत (IT Officers) हरूका लागि आयोजित "Cyber Security, Data Management and AI" सम्बन्धी तीन दिने कार्यशालाको प्रतिवेदन

तीन दिने कार्यशाला प्रतिवेदन

विषय: साइबर सुरक्षा, डाटा व्यवस्थापन र आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (AI)

आयोजक: सुदूरपश्चिम प्रदेश अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, डोटीद्वारा आयोजित ३ दिवसिय कार्यक्रम २०८२/१२/२१ देखि २३ गते सम्म पहिलो लट २४ देखि २६ सम्म दोश्रो लट तथा चैत्र २७ देखि २९ सम्म तेश्रो लट गरि ८८ वटा स्थानीय तहका सूचना प्रविधि अधिकृतहरूको क्षमता विकास कार्यक्रम धनगढीमा सम्पन्न भएको छ । ८७ जना सूचना प्रविधि अधिकृतहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

१. परिचय (Introduction)

डिजिटल युगमा सरकारी तथा निजी निकायका तथ्याङ्कहरूको सुरक्षा र उचित व्यवस्थापन चुनौतीपूर्ण बन्दै गएको छ । यसै सन्दर्भमा, सूचना प्रविधि अधिकृतहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले साइबर सुरक्षा, डाटा व्यवस्थापन र कृत्रिम बौद्धिकता (AI) को प्रयोगबारे यो तीन दिने सघन कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो ।

२. कार्यशालाको उद्देश्य (Objectives)

- संस्थागत नेटवर्क र प्रणालीलाई साइबर आक्रमणबाट सुरक्षित राख्ने उपायहरू सिक्नु ।
- ठूला डाटासेटहरू (Big Data) को प्रभावकारी व्यवस्थापन र विश्लेषण गर्ने प्रविधि बुझ्नु ।
- दैनिक कार्यसम्पादन र निर्णय प्रक्रियामा AI का उपकरणहरूको प्रयोग गर्न सक्षम हुनु ।

३. दैनिक कार्यक्रमको विवरण (Daily Proceedings)

पहिलो दिन: साइबर सुरक्षा (Cyber Security)

पहिलो दिनको सत्र पूर्ण रूपमा डिजिटल सुरक्षामा केन्द्रित थियो ।

- मुख्य विषयहरू:

- नेपालको वर्तमान साइबर सुरक्षा परिदृश्य र कानुनी प्रावधान ।
- Penetration Testing र Vulnerability Assessment (VAPT) ।
- Phishing, Malware, र Ransomware बाट बच्ने उपायहरू ।
- Firewall र Encryption प्रविधिको प्रयोगात्मक अभ्यास ।

दोस्रो दिन: डाटा व्यवस्थापन (Data Management)

दोस्रो दिन तथ्याङ्कको भण्डारण, शुद्धता र सुरक्षामा केन्द्रित रह्यो ।

- मुख्य विषयहरू:
 - Data Lifecycle Management (सिर्जना देखि नष्ट सम्म) ।
 - SQL र NoSQL डाटाबेसको तुलनात्मक अध्ययन ।
 - Data Governance र गोपनीयता (Privacy) सम्बन्धी मापदण्ड ।
 - Cloud Computing मा डाटा ब्याकअप र Disaster Recovery योजना ।

तेस्रो दिन: आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स (AI)

अन्तिम दिन AI को व्यावहारिक प्रयोग र भविष्यका सम्भावनाहरूमा छलफल भयो ।

- मुख्य विषयहरू:
 - AI र Machine Learning को आधारभूत सिद्धान्त ।
 - Generative AI (जस्तै: ChatGPT, Gemini) लाई कार्यालयको काममा कसरी प्रयोग गर्ने?
 - डाटा विश्लेषणका लागि AI टुलहरूको प्रयोग ।
 - AI प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने नैतिक पक्षहरू (AI Ethics) ।

o

